

SLENQİN JARQON, SOSIAL DIALEKTLƏR VƏ VULQARİZMDƏN FƏRQİ (Tezislər)

Açar sözlər: slenqin, jargon, vulqarizm, fərq, sosial ləhcələr

The difference between slang and jargon, social dialects, vulgarism Summary

The main difference between jargon and slang is, jargon is terminology that is used in relation to a specific activity, profession, group, or event whereas slang is the use of informal words and expressions that are not considered standard in the speakers' dialect or language. Vulgarism is a word or expression that is considered inelegant, especially one that makes explicit and offensive reference to sex or bodily functions. Social dialect is a language variety used by a particular social group or class.

Key words: *slang, jargon, vulgarism, difference, social dialects*

Danışq dili ümumxalq dilinin bir hissəsi kimi dialekt danışığı, jarqon və loru danışığı əhatə edir. Bunlar istifadə olunmasına, təbiətinə, əlamət və keyfiyyətinə görə bir-birindən əsaslı şəkildə fərqlənir. Məsələn, loru danışq vahidlərinə ümumxalq dilinin bütün sahələrində təsadüf edilə bildiyi halda, dialekt ünsürlərinə ancaq onun mənsub olduğu dialektə rast gəlmək olur və s. (1, s.147). A.Babayev jarqonları belə şəkildə təsvir edir: “Bir və ya bir neçə dil materialları əsasında düzəldilən fikri başqalarından gizlətmək üçün istifadə olunan süni ünsiyyət vasitəsi jarqon adlanır (2, s.346). Ancaq nə qədər bir-birinə yaxın olsalar da, jarqon qeyd olunduğu kimi müəyyən ictimai və peşə qrupuna mənsub insanların nitqində olur və dilçilik ədəbiyyatında bəzən bunlara arqo da deyilir. İ.V.Arnold slenqləri işlədilməsinə görə iki qrupa bölür: ümumi slenq və xüsusi slenq. Ümumi slenq heç bir ictimai və peşə qrupuna aid olmayanlar, xüsusi slenq isə dar çərçivədə-yeniyetmələrin, universitet tələbələrinin, məktəblilərin nitqində olan sözlərdir. Bu qrupa həmçinin hava qüvvələrinin, futbolçuların, dənizçilərin və başqalarının nitqində olan sözlər daxildir. İ.V.Arnold slenq haqqında öz fikirlərini davam etdirərək vurğulayır ki, Şveyserə görə arqo da bu qrup sözlərə aiddir. Amma o, hesab edir ki, slenqi arqodan fərqləndirmək daha məntiqli olardı. Onların arasındakı fərq ondan ibarətdir ki, slenqin ifadəlilik funksiyası olduğu halda, arqo da gizlilik vardır. Qaydaya görə slenq sözlərdə motivləşmə mövcuddur. Məsələn, *belly-robber – the head of a military canteen* – “hərbi yeməxananın başçısı”. Lakin arqo sözlərdə isə heç bir motivləşmə yoxdur: *shiv-knife, book-alif sense* and etc. (3, s.230). Burada jarqon və slenqlərin bəzi xüsusiyyətlərinə müxtəlif dilçilərin verdiyi tərif, onlardan nitqdə istifadə etmək barədə bəhs etdik. Jargon və slenqlərlə yanaşı vulqar sözlər və yaxud vulqarizmlər, dialektlər, kollokualizmlər də var. Vulqar sözlər ədəbi dil normalarına zidd olan qaba sözlərdir. Onlara ədəbsiz sözlər, söyüşlər, nəzakətsiz ifadələr, qarğış və başqaları daxildir. Vulqar sözlər və ifadələr hər bir dilin ən aşağı səviyyəli layını təşkil edir (2; 129; 93): “*old bean*” – *an old man* - qoca adam (qoca paxla); *smeller-nose* - burun.

İ.R.Qalperin yazırdı ki, bir çox kollokualizmlər, sözlər, ifadələr canlı qeyri-rəsmi ünsiyyətə məxsusdur və bütün dillər üçün bunlar ümumidir, ədəbi dilin inkişafı üçün uzun bir tarixi inkişaf yolu keçmişdir [4, s.110].

Ədəbiyyat

1. Qurbanov A. Ümumi dilçilik: [II cild] / A.Qurbanov. Bakı, 2004, 531 s.
2. Babayev A. Dilçiliyə giriş / A.Babayev, Bakı, 2017, 535 s.
3. Arnold I.V. The English word / I.V.Arnold. Moscow, 1973, 302 p.
4. Гальперин И.Р. О термине “сленг” // ВЯ, 1956. №6, с.107-114.